

Näringsdepartementet

**Remissammanställning SOU 2014:75 Automatiserade beslut – färre regler
ger tydligare reglering (dnr N2014/4943/EF)**

Följande remissinstanser tillstyrker/instämmer i/ställer sig positiva till förslagen eller har inget att invända/erinra mot förslagen - utan att lämna några kommentarer i sakfrågor:

Kammarrätten i Stockholm, Polismyndigheten, Centrala Studiestödsnämnden, Kammarkollegiet, Domstolsverket, Jordbruksverket, Skolverket, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Rättshjälpsmyndigheten, Tullverket, Linköpings universitet, Bolagsverket, Riksarkivet, IT&Telekomföretagen.

Allmänna och övergripande synpunkter från remissinstanserna:

Göta hovrätt anser att det finns anledning att se över terminologin i författningstexterna. I författningsförslagen används olika begrepp såsom ”beslut genom automatiserad behandling”, ”beslut som fattas automatiserat”, m. fl. Det är svårt att bedöma om begreppen är avsedda att ha olika innebörd. Göta hovrätt ser inget skäl emot att man i författningstexterna generellt använder ”automatiserat beslut” i olika böjningsformer. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)* anser att förslagen i betänkandet bör hanteras i ett sammanhang andra förslag inom förvaltningsrätten. Betänkandet behandlar inte heller hur svårigheterna att omvandla rättsregler till programkod ska hanteras. MSB menar att det finns ett behov av rättsregler kring rättelse och ansvar i sådana fall. *Pensionsmyndigheten* delar utredningens bedömning att det inte behövs några särskilda regler som tillåter ett automatiserat beslutsfattande men välkomnar samtidigt utredningens förtydligande förslag på området. *Ekonomistyrningsverket (ESV)* anser att de kostnadsmässiga effekterna på de föreslagna förändringarna behöver utredas vidare. *Kronofogdemyndigheten* delar i stort E-delegationens bedömningar och har ingenting i sak att invända mot författningsförslagen i betänkandet. Myndigheten menar dock att frågan om vem som ansvarar för ett automatiserat beslut borde ha utvecklats

ytterligare i betänkandet. *Skatteverket* tillstyrker förslaget i stort men har vissa synpunkter (se nedan). *Statens tjänstepensionsverk (SPV)* instämmer i de överväganden som ligger bakom utredningen och har inga närmare synpunkter på de föreslagna författningsförändringarna. *Stockholms universitet* är positivt till de förslag om regelförenklingar som presenteras i betänkandet men bedömer att kunskapen om de organisatoriska konsekvenserna av automatiserade myndighetsbeslut behöver fördjupas. När myndigheter inför automatiserade beslut omfördelas även ansvaret i väsentlig utsträckning. I och med att system utvecklas för att fatta automatiska beslut behöver beslutssituationer förtydligas och kriterier för beslut etableras. *Stockholms universitet* menar att dessa konsekvenser behöver utredas närmare. *Lantmäteriet* tillstyrker förslagen i betänkandet och vill poängtera vikten av att förslagen genomförs för att klargöra rättsläget. *Tillväxtverket* tillstyrker delegationens förslag i sin helhet. Verket instämmer i delegationens tolkning att det enligt gällande rätt är möjligt för en myndighet att införa automatiserat beslutsfattande utan att det i lag eller förordning särskilt föreskrivits att berörda beslut får fattas automatiserat. *Tillväxtverket* instämmer också i delegationens bedömning att det är lämpligt att införa ett undantag i myndighetsförordningen enligt vilket bestämmelserna i 20 § och 21 § 3-5 inte ska tillämpas på myndighetsbeslut som fattas genom automatiserad behandling samt att motsvarande undantag i olika myndighetsinstruktioner utmönstras. *Trafikverket* är i huvudsak positivt till utredningens förslag. *Näringslivets Regelnämnd (NNR)* ställer sig i grunden positivt till att underlätta att automatiserade beslut sker inom sådana områden som föregåtts av en prövning huruvida den personliga integriteten och rättssäkerheten för företag och enskilda inte äventyras. En övergång till eller krav på manuell hantering kan dock riskera längre handläggningstider och högre avgifter, vilket i sin tur påverkar företagen negativt. De förslag som promemorian presenterar bör därför, enligt *NNR*, belysas och övervägas utifrån den aspekten. *Småföretagarnas riksförbund* ställer sig bakom allt regelförenklingsarbete som kan syfta till att minska den administrativa bördan för företagen. Förbundet tillstyrker självklart det föreslagna förenklingsarbetet eftersom regelkrånglet redan i dag är alldeles för omfattande. *Stockholms Handelskammare* har inga invändningar mot förslagen i delbetänkandet. Det är angeläget att statliga myndigheter utvecklar servicenivån till företag och medborgare. I den mån regler och beslut är nödvändiga och lämpligt utformade, menar *Handelskammaren* att det är en fördel om processen kan automatiseras samt att den kan genomföras elektroniskt.

Remissinstansernas synpunkter på specifika förslag och bedömningar i betänkandet:

5.1 Förenkla reglerna

E-delegationens bedömning: Regleringen bör förenklas så att det inte råder någon osäkerhet om att beslut får fattas automatiserat.

Datainspektionen anser att det inte får råda någon osäkerhet hos de myndigheter som har att tillämpa bestämmelserna om vilka regler som gäller. *Försäkringskassan* välkomnar förslaget att författningsregleringen ska förenklas så att en osäkerhet inte längre behöver finnas om en myndighet får fatta beslut genom ett automatiserat förfarande. *Trafikverket* delar E-delegationens bedömning att reglerna förförenklas så att det inte råder någon osäkerhet om att beslut får fattas automatiskt.

5.2 Utmönstra regler om att beslut får fattas automatiserat

E-delegationens förslag: De bestämmelser som i dag finns i lagar och förordningar om att beslut får fattas automatiserat upphävs.

E-delegationens bedömning: Förvaltningsutredningens förslag hindrar inte automatiserade beslut. Det bör emellertid förtydligas så att det inte lockar till felaktiga motsatsslut.

Försäkringskassan tillstyrker förslagen i betänkandet kompletterat medföljande påpekande. Om förslaget i betänkandet genomförs blir bestämmelsen 3 § förordningen (2010:425) om ersättning för kostnader för sjuklön överflödigt och den bör alltså upphävas. *Tullverket* anser att föreslagen ändring av 5 kap. 1 § tredje stycket i tullagen (2000:1281) ligger helt i linje med förslag till ny tullag i SOU 2015:5, där bestämmelsen bedöms som överflödigt. Verket har tillstyrkt en sådan ändring. Tullverkets bedömning är att 5 kap. 1 § tredje stycket tullagen också kan tolkas på ett sådant sätt att den inskränker möjligheterna till att automatisera verksamheten i övrigt. Tullverket vill understryka behovet av att utmönstra den reglering som utgör ett hinder för att minska den administrativa bördan för företagen. EUs förordning nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen ställer tydliga krav på detta. *Trafikverket* stöder E-delegationens förslag att de bestämmelser som i dag finns i lagar och förordningar om att beslut får fattas automatiserat upphävs. Likaså instämmer Trafikverket i E-delegationens bedömning att om Förvaltningsutredningens föreslagna bestämmelse i förvaltningslagen ska

införas, om beslut kan fattas av en ensam befattningshavare eller av flera gemensamt, bör det förtydligas så att det inte lockar till felaktiga motsatsslut. Verket anser dessutom att rättssäkerhets-, informationssäkerhets-, persondataskydds- och säkerhetsaspekter vid manuella och automatiserade beslutssystem kan vara en punkt att se närmare på vid en eventuell översyn av förvaltningslagen.

Transportstyrelsen tillstyrker E-delegationens förslag att de bestämmelser som i dag finns i lagar och förordningar om att beslut får fattas automatiserat upphävs. *Havs- och vattenmyndigheten* tillstyrker se föreslagna författningsförändringarna. Det bör beaktas att det i förordningen med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten, med ikraftträdande 1 januari 2015, infördes bestämmelser motsvarande sådana som i betänkandet föreslås bli borttagna.

5.3 Beslut som behöver motiveras

E-delegationens bedömning: Något undantag för beslut som ska motiveras behöver inte föreskrivas.

Göta hovrätt menar att betänkandet i alltför hög grad är skrivet i ett myndighetsperspektiv. Det belyser därmed inte i tillräcklig omfattning de problem som ett automatiserat beslutsfattande kan medföra för den enskilde i ett enskilt fall. Enligt hovrätten framstår det som uppenbart att en långtgående användning av automatiserat beslutsfattande är ägnad att minska den enskildes insyn i och inflytande över en myndighets beslutsprocess. I betänkandet sägs inget närmare om vad man behöver beakta när frågorna om rättsäkerhet, persondataskydd och informationssäkerhet ska genomlysas. Göta hovrätt anser att det istället synes helt och hållet bli den enskilda myndighetens sak att ta ställning till om det från till exempel rättssäkerhetssynpunkt är godtagbart att automatisera ett visst beslutsförfarande. Enligt hovrättens mening hade det varit naturligt att i betänkandet belysa frågor om bland annat rättssäkerhet, persondataskydd, informationssäkerhet och ansvar, inventera de problem som kan behöva uppmärksammas inför införandet av ett automatiserat förfarande och, på ett allmänt plan, lämna förslag till hur problemen kan lösas. Hovrätten anser att de föreslagna författningsändringarna bör anstå till dess ett sådant arbete genomförts. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)* anser att betänkandet presenterar en allmän lösning men gör inte någon djupare analys av rättssäkerheten eller informationssäkerheten och kan därför inte, utan ytterligare analys, ligga till grund för en reglering på området. Utredningen borde ha analyserat de rättsliga förutsättningarna för att ge lagstiftaren ett tillräckligt underlag för att kunna ta ställning till: om

beslut, framför allt beslut som innebär myndighetsutövning, behöver en utpekad beslutsfattare; om automatiserade beslut kan bygga på den hypotetisk vilja hos en myndighet; om en befattningshavare, som egentligen inte står för själva beslutsfattandet men ansvarar för verksamheten, ska ansvara för det enskilda automatiserade beslutet. *Ekonomistyrningsverket (ESV)* menar att utredningen borde ha utvecklat den rättsliga utredningen kring ett behov eller inte av fysisk beslutsfattare. Även frågan om hur ett ansvarsutkrävande ska hanteras vid automatiserade beslut, oavsett om dessa redan existerar i dag, för att värna rättssäkerhet och förtroendet för dem som besluten avser borde ha utvecklats ytterligare. Förslaget borde ha utvecklats för att ge lagstiftaren ett bättre underlag för att kunna ta ställning till: om beslut, framför allt beslut som innebär myndighetsutövning, behöver en utpekad fysisk beslutsfattare; om automatiserade beslut kan bygga på den hypotetisk vilja hos en myndighet; om en befattningshavare, som egentligen inte står för själva beslutsfattandet men ansvarar för verksamheten, ska ansvara för det enskilda automatiserade beslutet. *Trafikverket* har inget att erinra mot bedömningen att även beslut som går den enskilde emot eller behöver motiveras ska kunna fattas automatiserat med stöd av standardiserade beslutsmotiveringar.

5.4 Ett generellt undantag i myndighetsförordningen

E-delegationens förslag: Ett undantag införs i myndighetsförordningen från bestämmelserna i 20 § och 21 § 3-5 för beslut som myndighet fattar automatiserat. Motsvarande undantag som införts i vissa myndigheters instruktion ska därmed utmönstras.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län tillstyrker förslagen om ett generellt undantag från 20 och 21 §§ myndighetsförordningen (2007:515) samt om att utmönstra särskilda undantag i förordningar och vissa myndigheters instruktioner. Länsstyrelsen delar utredningens bedömningar i övrigt. Länsstyrelsens remissvar har beretts med beaktande av inkomna yttranden från länsstyrelserna i Stockholms län och Västmanlands län. *Skatteverket* anser det vara positivt att ett generellt undantag från 20 § och 21 § 3-5 myndighetsförordningen införs för automatiserade beslut. *Trafikverket* instämmer i utredningens förslag om att undantag för automatiserade beslut införs i 20 § och 21 § i myndighetsförordningen.

5.5 Regler om vilken myndighet som beslutar och i vilken form dokument sätts upp

E-delegationens bedömning: Föreskrifter som rör automatiserat beslutsfattande men som införts av andra skäl än för att tydliggöra att beslut får fattas automatiserat behöver inte ändras nu.

Skatteverket avstyrker att ändringsförslagen i avsnitt 1.4 och 1.6 genomförs. Verket instämmer i utredningens slutsats att bestämmelser som tillåter automatiskt beslutsfattande är onödiga och att de bjuder in till felaktiga motsatsbeslut. Vad gäller ändringsförslagen i avsnitt 1.4 och 1.6 är de utformade på sådant sätt att Trafikverket ska fatta beslut genom automatiserat beslutsfattande. Bestämmelserna innehåller även förtydliganden om hur besluten ska fattas. Skatteverket anser att det är önskvärt att nuvarande reglering kvarstår för att tydliggöra att Transportstyrelsen ska fatta beslut för Skatteverkets räkning samt att detta ska ske genom automatiserad behandling. Men för det fall ändringsförslaget i avsnitt 1.6 genomförs vill Skatteverket uppmärksamma att hänvisningen i 4 kap. 1 § sista stycket i vägtrafikskattelagen blir felaktig. Verket föreslår att lydelsen ändras från ”enligt första stycket” till ”som fattas genom automatiserad behandling”. Skatteverket föreslår dessutom att 4 kap. 3 § fastighetstaxeringsförordningen (1993:1199) upphävs för att uppnå enhetlighet i skatteförfarandet. *Trafikverket* har inga synpunkter. *Transportstyrelsen* tillstyrker i huvudsak författningsförslagen men anser att regleringen i lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon, lagen (2004:629) om trängselskatt och vägtrafikskattelagen (2006:227) bör ses över för att uppnå en större enhetlighet. I den översynen bör ingå även förordningen (2014:1564) om infrastrukturavgifter på väg.

5.6 Rättelse och omprövning

E-delegationens bedömning: Frågor om rättelse och omprövning av beslut som har fattats automatiserat tas inte upp här.

Datainspektionen anser att i den fortsatta beredningen bör det tydliggöras hur frågan om omprövning enligt 27 § förvaltningslagen av beslut som har fattats automatiserat förhåller sig till 29 § personuppgiftslagen. Inspektionen menar också att det bör utredas hur de i avsnitt 5.6 redovisade reglerna om omprövning av automatiserade beslut i andra författningar förhåller sig till ovan nämnda bestämmelse i personuppgiftslagen. Dessutom anser inspektionen att det måste säkerställas att de nationella regler som blir tillämpliga inte strider mot

dataskyddsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter). *MSB* anser att utredningen borde ha analyserat och tagit ställning till hur en rättelse och omprövning av automatiserade beslut kan ske på ett sätt som är både praktiskt och rättssäkert. *ESV* menar att remissförslaget förespråkar en utökad automatisering och borde då även ha redogjort för de rättsliga och praktiska aspekterna av rättelse och omprövning. En fråga som är uppenbar är om det är möjligt även med en automatiserad rättelse- och omprövningsprocess, givet att det är möjligt med en automatiserad beslutsprocess. Detta borde, enligt *ESV*, ha granskats närmare. *Boverket* har inte någonting att erinra mot förslagets innehåll eller utformning. *Boverket* påpekar dock att det är angeläget att även frågorna om rättelse och omprövning av beslut som har fattats automatiserat utreds skyndsamt. *Trafikverket* har inga synpunkter. *Transportstyrelsen* delar E-delegationens överväganden i avsnitt 5.1 – 5.5. Vad gäller bedömningen om rättelse och omprövning i avsnitt 5.6 anser *Transportstyrelsen* att en närmare analys hade varit önskvärd.